

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ
(पूर्वीचे पुणे विद्यापीठ)

दूरध्वनी क्रमांक :
(०२०) २५६२ ११९०
२५६२ ११९१
२५६२ ११९२
२५६२ ११९३



शैक्षणिक विभाग (संलग्नता कक्ष)
गणेशखिंड, पुणे - ४११ ००७
संकेतस्थळ : www.unipune.ac.in
ई-मेल: affiliation@pun.unipune.ac.in
affiliation@unipune.ac.in

संदर्भ क्र.: सीए/ १४६

दिनांक : १७/१०/२०२५

प्रति,
मा.प्राचार्य/संचालक,
सर्व संलग्नित महाविद्यालये व मान्यताप्राप्त परिसंस्था

विषय :- दिव्यांग व्यक्तींकरिता उच्च शिक्षण आणि विद्यापीठांमध्ये प्रवेश सुलभ मार्गदर्शक तत्वे
२०२४ ची अंमलबजावणी करण्याबाबत.

- संदर्भ :- १. दिव्यांग कल्याण विभागाचे D.O.No.Divyang 2025/C.R.89/D.K.2, Date 22-09-2025.
२. मा.उच्च शिक्षण संचालनालयाचे पत्र क्र. उशिसं/मवि-१/दि.व्यक्ती.प्रवेश सुलभ मा.तत्वे २०२४
/२०२५/ई.२२४८५४२, दि.०१-१०-२०२५.
३. मा.सहसंचालक (उच्च शिक्षण), पुणे विभाग यांचे पत्र क्र.ससं/उशि/पुवि/परिपत्रक/२०२५/ई
२३०९०२०, दि.१०-१०-२०२५.

महोदय/महोदयां,

उपरोक्त विषयास अनुसरून संदर्भित पत्र क्र. १, २ व ३ चे अवलोकन करावे.

या अनुषंगाने, दिव्यांग व्यक्तींना सक्षम बनवून त्यांना सन्मानाने जीवन जगण्यास मदत करण्यासाठी
“उच्च शिक्षण आणि विद्यापीठांमध्ये प्रवेश सुलभ मार्गदर्शक तत्वे २०२४” यांची प्रभावी अंमलबजावणी
करण्याच्या अनुषंगाने दिव्यांग कल्याण विभाग यांच्या पत्रातील नमूद मार्गदर्शक सूचनांच्या अनुषंगाने सर्व
महाविद्यालये/संस्थांनी आपल्या स्तरावरून तात्काळ कार्यवाही करावी.

कळावे,

आपली,

(सुनिता हजारे)

उपकुलसचिव

सोबत — संदर्भ पत्र क्र. १, २ व ३

महाराष्ट्र शासन
सहसंचालक, उच्च शिक्षण, पुणे विभाग,
१७, डॉ. आंबेडकर मार्ग, पुणे-१

Web-www.jdhepune.in

E-mail:jdhepune@gmail.com

फोननं. ०२०-२६१२७८३३, २६०५१६३२,

फॅक्सनं. ०२०-२६१२७८३३

जा.क्र.ससं/उशि/पुवि/ परिपत्रक/२०२५/ई२३०९०२०

दि. १०-१०-२०२५

प्रति,

१. कुलसचिव, सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे.
२. कुलसचिव, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक.
३. कुलसचिव, सर्व अकृषि अभिमत व खाजगी विद्यापीठे/संस्था, पुणे.
४. प्राचार्य /प्राचार्य, अशासकीय अनुदानित/विनाअनुदानित/कायम विनाअनुदानित कला, वाणिज्य, विज्ञान, विधी, शिक्षणशास्त्र, समाजकार्य, व शारिरीक शिक्षणशास्त्र महाविद्यालये, पुणे, अहिल्यानगर व नाशिक जिल्हे.

क्षणिक विभाग (संलग्नता कक्ष)

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ,

(पूर्वीचे पुणे विद्यापीठ)

नांक १५/१०/२०२५

वक क्र. ३७०४

विषय:- दिव्यांग व्यक्तींकरीता उच्च शिक्षण आणि विद्यापीठांमध्ये प्रवेश सुलभ मार्गदर्शक तत्वे २०२४ ची अंमलबजावणी करण्याबाबत.

संदर्भ:-१. दिव्यांग कल्याण विभागाचे D.O.No. Divyang 2025/C.R.89/D.K.2,

Date 22-09-2025

२. मा. उच्च शिक्षण संचालनालयाचे पत्र क्र. उशिसं/मवि-१/दि. व्यक्ती. प्रवेश सुलभ मा. तत्वे २०२४/२०२५/ई.२२४८५४२, दि. ०१-१०-२०२५

उपरोक्त संदर्भित विषयाबाबत मा. शिक्षण संचालनालय, उच्च शिक्षण, पुणे यांचेकडील दि. ०१-१०-२०२५ पत्रासोबत दिव्यांग कल्याण विभागाचे दि. २२-०९-२०२५ च्या पत्राचे अवलोकन करावे.

या अनुषंगाने दिव्यांग व्यक्तींना सक्षम बनवून त्यांना सन्मानाने जीवन जगण्यास मदत करण्यासाठी “उच्च शिक्षण आणि विद्यापीठांमध्ये प्रवेश सुलभ मार्गदर्शक तत्वे २०२४” यांची प्रभावी अंमलबजावणी करण्याच्या अनुषंगाने दिव्यांग कल्याण विभाग यांच्या पत्रातील नमूद मार्गदर्शक सूचनांच्या अनुषंगाने सर्व विद्यापीठे व महाविद्यालये यांनी आपल्यास्तरावरून तात्काळ कार्यवाही करण्यात यावी.

सोबत : सोबत विवरणपत्र.

Digitally signed by
Ashok Uddhav Ubale
Date: 12-10-2025
14:34:11

मा. कुलसचिव यांचे कार्यालय
सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ
(पूर्वीचे पुणे विद्यापीठ)
आयक. क्र. अम / 6220
14.10.2025

(डॉ. अशोक उबाळे)
सहसंचालक (उच्च शिक्षण)
पुणे विभाग, पुणे

महाराष्ट्र शासन
शिक्षण संचालनालय (उच्च शिक्षण) महाराष्ट्र राज्य,
४१२,ई, बहिरट पाटील चौक, मॉडेल कॉलनी, शिवाजी नगर, पुणे-४११०१६

Web : www.dhepune.gov.in

E-Mail : mavi.dhepune@gov.in

फोन नं.०२०/२६१२२११९

क्र.: उशिसं/मवि-१/दि.व्यक्ती. प्रवेश सुलभ मा. तत्वे २०२४/२०२५/ई. २२४८५४२

दि.२५/०९/२०२५

प्रति,

१. सर्व विभागीय सहसंचालक,
उच्च शिक्षण
२. कुलसचिव,
सर्व अकृषी/अभिमत/स्वयंअर्थसहायीत विद्यापीठे

विषय:- दिव्यांग व्यक्तीकरीता उच्च शिक्षण आणि विद्यापीठांमध्ये प्रवेश सुलभ मार्गदर्शक
तत्वे २०२४ ची अंमलबजावणी करण्याबाबत.

संदर्भ:- शासन पत्र क्र. संकीर्ण-२०२५/प्र.क्र.०१/विशि-०५ दि.२४.०९.२०२५

उपरोक्त विषयाबाबत दिव्यांग कल्याण विभाग यांचे डी.ओ.क्र.२०२५/C.R. ८९/D.K.२/
दि.२२.९.२०२५ च्या पत्राची प्रत सोबत जोडली आहे. कृपया अवलोकन करावे.

उपरोक्त विषयाबाबत संदर्भाधिन पत्रान्वये, दिव्यांग व्यक्तींना सक्षम बनवून त्यांना सन्मानाने
जीवन जगण्यास मदत करण्यासाठी "उच्च शिक्षण आणि विद्यापीठांमध्ये प्रवेश सुलभ मार्गदर्शक तत्वे
२०२४" यांची प्रभावी अंमलबजावणी करण्याच्या अनुषंगाने दिव्यांग कल्याण विभाग यांच्या पत्रातील
नमूद मार्गदर्शक सूचनांच्या अनुषंगाने आपल्या स्तरावरून तात्काळ कार्यवाही करण्यात यावी.

तसेच सदर मार्गदर्शक सूचनांच्या अंमलबजावणीबाबत आपल्या स्तरावरून सर्व संलग्नित
महाविद्यालयांना सूचित करण्यात यावे.

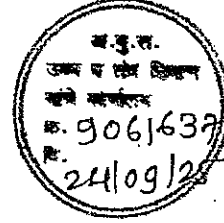
Digitally signed by
SHAILENDRA KAMLAKAR DEOLANKAR
Date: 01-10-2025 19:13:07

(डॉ. शैलेंद्र देवळाणकर)
प्र.शिक्षण संचालक (उच्च शिक्षण)
महाराष्ट्र राज्य, पुणे -१६.

Tukaram Mundhe I.A.S.
Secretary



Persons with Disabilities
Welfare Department,
Maharashtra



D.O. No. Divyang 2025/C.R.89/ D. K. 2

Date : 22 September, 2025

**Subject : Implementation of Accessibility Guidelines in
Higher Education and Universities 2024.**

Dear Sir,

Persons with Disabilities (PWDs) need to be mainstreamed by making all systems inclusive, including higher and technical education. Higher and technical education is not only a pathway for professional growth but also a gateway to dignity, independence, and participation in socio-economic development. Unfortunately, many colleges and universities remain physically and digitally inaccessible to students with disabilities.

2. The Accessibility Guidelines for Higher Education and Universities (25 June 2024) provide a structured framework to ensure that no eligible student is denied the opportunity to learn, innovate, or compete due to barriers. These guidelines be adopted and mainstreamed into the functioning of all universities, affiliated colleges, technical institutions, and hostels under your department.

3. This initiative will not only empower disabled youth but will also make them lead life with dignity. Mainstreaming the higher and technical education to persons with disabilities is essential for empowering them; accessibility and inclusivity being the basis pillars of it.

*D.S. (C.C.E.) / D.S. (Univ.)
May circulate to all the Univs and
colleges for ensuring
sec. compliance
24/9*

4. I request your personal attention and intervention in this matter.

Yours sincerely,


(Tukaram Mundhe)

Annexure: Accessibility Guidelines for Higher Education & Universities

Shri B. Venugopal Reddy,
Additional Chief Secretary,
Higher & Technical Education Department,
Mantralaya, Mumbai 400 032.

Accessibility Guidelines for Higher Education & Universities (25/06/2024);
indicative intervention expected :

- Campus Accessibility: step-free entries, elevators with Braille buttons, tactile maps, accessible hostels, reading rooms, and examination halls.
- Digital Learning: compliance with WCAG 2.1 standards for university websites, portals, and e-learning platforms.
- Curriculum & Evaluation: reasonable accommodation in teaching and exams (scribe, extra time, alternate formats).
- Skill Development: accessible vocational training labs, assistive technologies in technical education.
- Inclusive Governance: Disability Inclusion Cells in all universities, with nodal officers for implementation.
- Financial Aid: fee waivers, scholarships, and accessible loan facilities for students with disabilities.
- Monitoring: annual accessibility audits by NAAC/NBA accreditation teams.
- All government institutions of higher education and other higher education institutions receiving aid from government shall reserve not less than five percent seats for persons with disabilities.

OSIB